

MUSTEIKIS PRIEŠ RAŠTIKĮ

Raštikiui jau mokyklos suole nesisekė su rašymu.- Jo straipnis Karde privedė prie atleidimo iš kariuomenės vado vietos.- Sovietų ultimatumo svarstymas naujoje šviesoje.

Gen. Raštiko atsiminimai, kurie Vienybėje jau buvo kritiškai įvertinti, susilaukė naujų atgarsių. Štai plk. lt. J. M. Laurinaitis DRAUGE konstatavo, kad Raštikis yra daugiau prirašęs negu gen. MacArthuras ir Ridgway! Esą Raštikis tik nepajėgęs pralenkti W. Churchillio atsiminimų, kurių yra 6 tomai! Iš viso, sako plk. lt. Laurinaitis, Raštiko knygoje esą labai daug vietų, kurie neturi nieko bendro nei su knygos pavadinimu (Kovose dėl Lietuvos), nei jo turėta kariuomenės vado vieta. Atseit, jei iš knygos daug kas būtų buvę išbraukta, ji būtų buvusi naudinga bent mūsų Nepriklausomybės laisvės istorijai ir poėmiam autoriui.

Kad Raštikiui rašymas pa-prastai kankėjo, jis pats pasakoja savo atsiminimuose. Jau pradžios mokyklos mokytojas jį įspėjo neraboti eilį! Bet Raštikis rašė toliau ir eilės ir straipsnius. Vienas tų straipsnių 1940 metų pradžioje ir privedė prie jo pašalinimo iš kariuomenės vado vietos. Apie tai rašo J. M. Laurinaitis, teigdamas, kad jo straipnis KARDE buvo „viešas iššūki-mas. Ir ar reikėjo kariuomenės vadui tai daryti, jei nebuvo pasirengta jėga ta atmosfera pravedinti?“

Kokį įspėdį tas pagraisėjęs straipnis padarė prezidentui Šmetonai, DIRVOS kankėdabui Jonui Paplėnei popasakėjo tas laisvas būvęs krašto apsaugos ministras gen. K. Musteikis. Kaip ir atsiminimuose, taip ir tame straipsnyje Raštikis viešą sumaištį kėlė. Iš viešos pūtos jis šmetonui adresu- caba, kad „mano senelis anuo- sėdėjęs, apsigėdijęs ne tik mūsi- ūnų, bet ir didausios val- ūs“, iš kitos – abūdišai, kad kariuomenės vadas geriau na- šien algaus už Komo miesto būrėnų. Tas straipnis, kaip žinia, buvo konfiskuotas, o au- torius

VYTAUTAS MEBRAUSKAS

gamt ne tik vyriausybės, bet ir pačio kariuomenės vado autori- tetą. Raštikis įnešėdė ir grą- sindamas atstatyti, anks- tų gen. Musteikio, reikalavo: 1) prezidentas turėtų pareikšti, kad jo santykiai su Raštikiu esą geri, 2) seimo pirmininkas turėtų praleisti visas jo pa- tiektas įstatynus kariuomenės reikalais, 3) ministras pir- minkas turėtų griežtai žygti.

Gen. K. Musteikis, būvęs Lie- tuvos krašto apsaugos minis- tras.

kad jo, kariuomenės vado, van- das nebūtų atstikamai link- nuojamas ir 4) viešas reikala- ministras Šukas turėtų viešai atsiprašyti už laikraščio su Raštiko straipsniu konfisku- ving.

Pasiklahejimas tuo reikala prezidentroje, tarp Raštiko, prezidento, gen. Musteikio ir min. pir. A. Merkio pasibaigė tuo, kad Raštikis gavo 3 mėne- sius atostogų, o tam protas ir Raštikiui nuo savo reikalavimų nesistūchė bei atstatyti- mo palygo nesistūchė, jis ir buvo paleistas iš kariuomenės vado vietos.

Gen. Musteikis savo pasi- kalhejime sustoja ir prie tos Raštikio atsiminimų vietos, kurioje jis skundžiasi, kad me- leistas iš kariuomenės patetkę jį škinis sunkumus. Sako gen. Musteikis: „... jis eilę metų gavaro mėnesiui 1,920 litų algaus plus valdišką, apšvėstą ir apvieštą butą, automobilį, šoferį, daugelį gerai apmokamų komandiruočių... Nejaugi, iš- jus į asargą jau pirmomis die- nomis buvo reikalinga kity ma- džiaginių karininkų paroma?“

Pagaliau gen. Musteikis iš- taiso Raštikio teigimus apie Sovietų ultimatumo priėmimą. Jis teigia: „Prezidentas iš esmės ne- sutiko ultimatumo svarstyti, o iš- jį atmeti ir jėga priešintis bol- ševikams. Tik kuomet buvo kal- bama apie antrąjį ultimatumo punktą (reikalaujantį sudaryti Sovietų Sąjungai priartinę Lietuvos vyriausybę – J. P.), prezidentas sutiko jį padisku- tuoti. Jis kalbėjo: „Bėna sta- tikimų, kai didelė valstybė pa- spuodžia mažesnę ir toji nesu- leidiš“. Toliau pasvarstęs motyvus už ir prieš, prezidentas pareiškė, kad jis sutiktų su- daryti naują vyriausybę, bet ge- lėdint ne rusams, o mano Ma- tautams.“

Tame pat pasėdyje preziden- tas pasiūlė gen. Raštikiui mi- nisterio pirmininko postą ir jį su- tiko jį priimti. Tada prezi- dentas dar kartą kreipėsi į gen. Raštikį, jau kaip į naująjį mi- nisterį pirmininką, prašydamas pareikšti savo sumanymą dėl pasipriešinimo rusams. Gen. Raštikis atsakė, kad krašto esant ruo- įguloma, priešini- masis būtų neotikmingas ir o- le ultimatumą priimti.

Merkys oiaš: pirmąjį (dėl Šuko ir Povilaičio atidavimo rusams) ir antrąjį (dėl naujos vyriausybės) ultimatumo punk- tus priėmė, o dėl trečiojo (pa- lėmimo)

Musteikis prieš Raštikį

(Atkelta iš 4 psl.)

kalsuojančio neribotų bolševikų įgultį įsileidimo į svarbesnes Lietuvos vietas) deleguoti nau- jąjį ministrą pirmininką gen. Raštikį vykti į Maskvą teria. Tuo tas posėdis ir baigėsi.

Ultimatumą priimti ar atmes- ti savo prezide- to galioje. Jis jo netgi nevarstė ir protestu- šaukian išvyko iš valstybės. Tai kaip gen. Raštikis gali teigti, kad prezidentas oficialiai ultimatumo neatsakė ir kad ultimatumas buvo priimtas. Tai aiški netiesa ir apgailėtinas visuomenės klaidinimas.“

DECLASSIFIED AND RELEASED BY
CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY
SOURCE METHOD EXEMPTION 392B
NAZI WAR CRIMES DISCLOSURE ACT
DATE 2007